

205235

An. XI.

Nr. 98

Tudor Vladimirescu

de

Ioan Georgescu.

SIBIU, 1921.

Costul abonamentului anual: pentru membri „Asociației” 25 Lei
pentru nemembri . . . . . 35 Lei

Pretul 3 Lei.

Asociațiunea pentru literatură română și cultura

poporului român

Intemeiată la 1861

PREȘEDINTE DE ONOARE:

M. Sa. Regele FERDINAND I.

Președinte activ:

Andrieu Bârseanu

senator, membru al
„Academiei Române“

Vicepreședinte activ:

Dr. Vasile Suci

mitropolit de Alba-
: Iulia și Făgăraș :

Comitetul central al „Asociațiunii“ numără 30 de fruntași din toate păturile societății românești

 E de datoria fiecărui bun Român să sprijinească »Asociațiunea«, abonând publicațiile ei și înscriindu-se de membru

Taxele de membrii sunt următoarele :

membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna	1000 Lei
membru fondator al Asociațiunii, odată pentru totdeauna	400 Lei
membru pe viață al Asociațiunii, odată pentru totdeauna	200 Lei
membru activ al Asociațiunii, anual	10 Lei
membru ajutător al Asociațiunii, anual	2 Lei

Biblioteca populară a „Asociațiunei“

Publicațiune periodică lunară

An. XI.

Nr. 98.

Istoria lui

Tudor Vladimirescu

Ce trebuie să știe poporul despre el?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

de

IOAN GEORGESCU

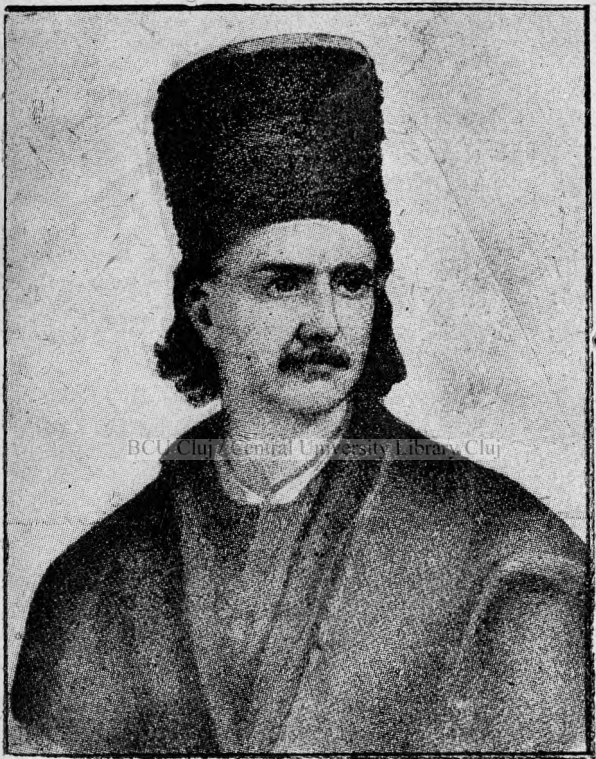
secretarul literar al „Asociațiunei“.

Editura „Asociațiunei“

Sibiu, Martie 1921

TUDOR VLADIMIRESCU
1821—1921.

*»Și știindu-mă norodul pre mine,
dintr'alte vremi, că sunt un adevărat
fiu al patriei mele, cu silnicie m'au
luat a le fi și la această vreme chiver-
nisor pentru binele și folosul tuturor.«*

Tudor Vladimirescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Luptătorilor
pentru cinste și dreptate*

îchină această istorie

BCU Cluj / Central University Library *Autorul.*

*»Și știindu-mă norodul pre mine,
dintr'alte vremi, că sunt un adevărat
fiu al patriei mele, cu silnicie m'au
luat a le fi și la această vreme chiverni-
sitor pentru binele și folosul tuturor.«*

Tudor Vladimirescu.

Cuvânt înainte.

S'a zis — și cu toată dreptatea — că un popor, care nu-și cinstește oamenii săi mari, nu-i vrednic că i-a avut. Nerecunoștința față de binefăcători e unul din păcatele omenești cele mai mari. Ea e și mai mare, când se îndreaptă împotriva aceloră, prin cari un popor a ajuns să fie mai liber, mai puternic, mai bun și mai fericit. Oamenii aceștia mari sunt ca și căile pe munte. Nu numai că se văd din depărtare, dar înalță pe toți cei ce-și dau osteneala să-i urmeze.

Astfel de om mare, prin care s'a ridicat întreg poporul românesc la o treaptă mai înaltă de libertate, de putere,

de bunăstare și fericire, a fost și Tudor Vladimirescu.

Implinindu-se acum o sută de ani dela marea lui ridicare și năprasnica lui cădere, ne ținem de cea mai firească datorie a închină cărticica aceasta amintirei lui neuitate. Mai ales că la noi Români din Ardeal »Domnul Tudor« din Vladimiri, acest Avram Iancu al Olteniei, e foarte puțin cunoscut. Cărturarii noștri cunosc cântecul:

*Cine trece Oltul mare?
Ce viteaz răsbunător
Umple astăzi de teroare
Sbirii bietului popor?
Este Tudor, e oșteanul
Ce 'nspăimântă pe păgân;
E voinicul, e Olteanul,
Este Tudor domn român.*

Țăranii noștri, mai ales cei de pe Olt, îl desmiardă »Tudorin« și-i cântă visul într'un cântec, care începe cu cunoscutele cuvinte:

*Tudor, Tudor, Tudorel,
Dragul mamei voinicel!*

Marii noștri poeți, George Coșbuc și Ștefan Oct. Iosif, încă i-au închinat câteva versuri de pomenire, pe cari le alăturăm la această istorie. Și atâta tot. E prea puțin pentru un om atât de mare. El trebuie să fie pururea viu, în sufletul neamului nostru, ca un stăruitor îndemn spre mai bine.

Să vedem acum, cine a fost Tudor Vladimirescu, și ce a voit el să facă pentru poporul românesc?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Copilăria și cei dintâi ani din viața lui Tudor.

Tudor s'a născut, între anii 1770 și 1780 (anul nu se știe cu siguranță când) în comuna Vladimiri (de unde și numele lui de Vladimirescu), județul Gorj, din părinții Constantin și Ioana. El a avut un frate Pavel, căruia îi zicea și Papa, și o soră Constantina sau Dina.

Tudor n'a întemeiat familie. El nu era făcut nici pentru avere, nici pentru muiere, ci pentru ceva mai înalt. Fratele

său, însă, Pavel s'a însurat cu Bălașa și a avut un fiu, Ioan Vladimirescu, născut chiar în 1821, anul sculării și căderii unchiului său Tudor. El a trăit până bine de curând. Sora lui Tudor, Constantina sau Dina a avut a fată cu numele Sanda și un băiat, Gheorghe, din care se trag Vladimireștii din Căpreni și Pegeni. Din aceștia se trag, poate, și Vladimireștii din Dolj și Vâlcea.

Cea dintâiu învățătură de carte a primit-o dela preotul din Vladimiri, Pârveu Ciuhoi. De altfel și el eră »neam de popă« atât după mamă cât și după tată. Bunicul său a fost călugărul Mitrofan. Ca copil păzeà și el, ca și fratele său Pavel, vitele la pășune.

La vrâstă de 10 sau 12 ani, ca să scape de salahorie (robotă), s'a dus la Craiova pe procopseală la un dascăl, anume Lupu, condicar de fel și rudă cu Tudor. Intr'o zi, fiind mulți oaspeți la masa lui Lupu, Tudor, aducând supa pe masă, se împiedecă și o vărsă. Dascălul Lupu îi trage o palmă. Tudor îi zice cu sânge rece:

— Mai dă-mi o palmă, ca să mă învăț minte.

Și dascălul i-a dat și a doua palmă. Tudor i-a spus atunci:

— Rămâi sănătos, dascăle!

Apoi s'a dus, și a fost bun dus.

După aceea îl aflăm în curtea boierului Ioan Gârdăreanu, de unde se zice că ar fi trebuit să plece din pricina cucoanei, a cărei legături de dragoste cu un fruntaș Grec le-a descoperit Tudor stăpânului său și care pentru aceea nu l-a mai putut suferi la curtea sa.

De aici se zice că s'ar fi dus la prietenul său turc, Regep-Pașa, din Ada-Cale, ostrovul dunărean din fața Vârciorovei, de unde s'ar fi întors cu scrisori către vodă Constantin Ipsilanti și către ispravnici, să nu se atingă nimeni de el, ba să i se dea cinste și slujbă, căci altfel nu va fi bine.

Se mai zice că și el ar fi făcut mare negoț, ducând vite de ale boierului Gârdăreanu și de ale altora până departe în țara ungurească.

Vedem, deci, că Tudor, dușmanul neîmpăcat al ciocoilor de mai târziu, a început el însuș ca ciocoiu. Pe când însă alții, cari au pornit ca el, n'au avut alt

gând decât procopseala și hoția, el, dânduși seama de apucăturile lor urite, s'a scârbit din tot sufletul său și s'a năzuit să apere pe cei mulți și slabi de jaful ne mai pomenit al ciocoilor. Asta e vrednicia lui cea mare.

Tudor în oastea rusească.

Constantin Ipsilanti încă în întâia sa domnie (1802—1806) i-a încredințat lui Tudor formarea unui corp de voluntari (adică voluntari sau luptători de bună voie), cari să lupte, alătura de Sârbi și de ceilalți creștini, împotriva păgânilor de Turci. Se plănuia o mare răscoală a tuturor popoarelor creștine, asupra atâta vreme de nemiloșii păgâni, adică a »raialelor«. În fruntea acestor popoare avea să lupte pravoslavnică Rusie, spre care se îndreptau toate nădejtile creștinilor.

Dar Turcilor nu le-a fost greu să se apere în timpul acela, când puterile cele mari ale Europei aveau destul de lucru cu Napoleon cel Mare, împăratul France-

zilor, care cucereà țară după țară și-și întindeà domnia aproape asupra lumii întregi. Din Vidin (Diiul, cum îi ziceau Otenii noștri) ei prădau și jefuiau, în frunte cu înfricoșatul Pazvantoglu, întreaga Oltenie și Muntenie. Insuș vodă Constantin Ipsilanti a trebuit să fugă din București dinaintea lor, ca unul care ținea cu Rușii. Abia a fugit însă vodă la Ruși și aceștia, la sfârșitul anului 1806, au și trecut Nistrul, venind prin Moldova să lupte împotriva păgânilor și pentru desrobirea creștinilor. Și au luptat bine, că la sfârșitul războiului acestuia de șase ani și mai bine (1806—1812) ne-au răpit jumătate din Moldova, Basarabia, drept mulțumită penfrucă le-am dat mână de ajutor în războiu și le-am hrănit oștile din roada pământului nostru.

În războiul acesta »comandirul« (comandantul) volintirilor sau pandurilor Tudor se luptă foarte vitejește în contra Turcilor la Rahova și Fetislam, de aceea fu decorat de Ruși cu ordinul Sfântului Vladimir și ridicat la rangul de »parucic« (ofițer). Tot în acest războiu făcù o mulțime de cunoștințe printre Ruși, Greci,

Sârbi, Arnăuți, Bulgari și alții, cari parte i-au fost de folos, parte i-au adus pieirea.

Constantin vodă Ipsilanti l-a numit sluger, biv-vel comis și vătaf de plaiu la Cloșani. Slujbele acestea erau cele mai multe numai titluri goale, care se dau de obicei celor ce plăteau mai bine ori celor ce știau să lingusească pe puter-nicii zilei. Ca vătaf de plaiu aveà însă grija trecătorilor și a plaiurilor de munte; aveà să strângă birurile și să facă poclon de șoimi pentru împărăție și vânat pentru ospetele lui vodă; puteà să judece pricini de vite mici (furtișaguri mai mici) și-i erà îngăduit a bate cu bățul pe cei vino-vați, dar numai până la 20—30 de lovituri. Acestea-i erau datoriile. Drepturile erau: zile de clacă, una pe an dela fiecare locuitor, un miel mic dela Mocanii (ciobanii) noștri din Ardeal și câte un caș de stână. Erà scutit apoi de toate sarcinile celorlalți locuitori: podvezi de poștă și cărături, angarii, pocloane și altele. Vătășeii și pârcălabii atârnavu de el. Dacă s'ar fi purtat rău, și pe el l-ar fi așteptat »bătaia cu alaiu«, adecă cu purtare prin oraș și mazilia. Așa spuneà

porunca domnească din 20 Decembrie 1806.

Cu prada luată dela păgâni în războiul 1806—1812 Tudor ajunsese om cu oarecare bunăstare. El avea gospodărie frumoasă la Cerneți, o moară în câmpul Severinului, alta la Pleșuva, moșii la munte și vii în mai multe locuri. În Prejna, în plaiul Cloșanilor; a ridicat la 1808 și o biserică, unde și astăzi se vede zugrăvit pe o scândură chipul lui de ctitor. El poartă o căciulă, acoperită la vârf, cu postav roșu, mantie roșie, blăniță și aurită pe margini, iar pe de desupt un veșmânt verde, papuci galbeni și la cingătoare sabia împărătească a Rușilor. Pisania (inscripția) de sus zice: »Biv-vel Sulgeri Teodoru, Cumăndir«.

Deși prin pacea dela 1812 Sultanul iertă pe toți creștinii răsvrațiți împotriva lui, totuș Tudor n'a fost iertat. Se spune că un capugiul a fost anume trimis de Sultanul să-l ducă pe Tudor viu ori mort la Constantinopol. Auzind despre aceasta boierul grec Constantin Samurcaș, un

prieten al lui Tudor, îi spuse să fugă din bună vreme dela București. Și el a fugit la Târgu-Jiu, trăgând deadreptul la fruntașul Român de acolo, Vasile Moangă, care, precum se spune, ar fi chemat pe egumenul schitului Lainiț și l-ar fi îmbrăcat pe Tudor în haine călugărești, până ce a trecut primejdia.

A doua zi, după plecarea lui Tudor din Târgu-Jiu, ar fi și venit Turcii să-l caute și să-l omoare. Negăsindu-l nicăirea și spunându-li-se că ar fi trecut în Austria, s'au dus la Cerneteți, unde au dat foc caselor și acareturilor lui Tudor, iar în marginea Dunării, prinzând pe un țăran i-au tăiat capul și l-au dus la pașa din Rusciuc, asigurându-l că acesta ar fi capul înfricoșatului ghiaur Tudor, comandirul.

Auzind un fruntaș Român din vremea aceea despre această întâmplare, ar fi zis: »Dacă așa află cei mari adevărul, atunci mulțumesc lui Dumnezeu că m'am născut între cei mici.«

Tudor înainte de răscoală.

Starea țării de atunci.

Trecând viforul războiului ruso-turc (1806—1812), Tudor se întoarse acasă la Cerneți și-și văzù în pace de gospodărie. Când el, când fratele său Papa sau Pavel, erà vătaf de plaiu la Cloșani.

Se spune că, din când în când, tot se vedeà, că Tudor a luptat în oastea rusească și a ajuns chiar »comandir«. Strângeà arme rămase din războiul trecut (puști, pistoale, iatagane și altele) și le ascundeà la viea sa dela Cerneți. Credeà, că ele mai pot fi vreodată de ceva folos. (Au și fost, precum se va vedeà din cele următoare.)

Domn al țării românești în timpul acesta a fost Ion Caragea (1812—1818), unul din Grecii cei mai hrăpăreți, cari au fost vreodată pe tronul românesc. A și rămas de pomină. În cei șase ani, cât a fost în domnie, n'a avut altă grijă, decât să facă avere, și să și-o trimită peste hotare, să aibă bani albi pentru zile negre. Când a fugit din țară, erà plin

de bani și aveà o mulțime de case frumoase, cumpărate în streinătate.

Pilda lui au urmat-o și cei din jurul său: vistiernicii, postelnicii și ceialalți boieri. Nu înzadar se zice: Dela cap se strică peștele. Din vremea aceasta a rămas următoarea zicală despre vodă Caragea și boierii, cari ocârmuiau țara cu el:

*Belu (vistiernicul II) belește,
Golea (vistiernicul I) golește,
Chiriac (postelnicul) pecetluește,
Caragea: calà, calà! (cuvânt grecesc, înseamnă bine! bine!)*

Pricina?

Vodă își cumpără scaunul domnesc pentru câțiva ani dela Sultanul turcesc, dela Marele Vizir și dela ceialalți Pași ai Turcilor. Dela Vodă își cumpărau apoi slujbele boierii divăniți, adecă boierii cei mari, cari erau în divanul (sfatul) țarei. Dela boierii cei mari își cumpărau slujbele boierii cei mici, și dela aceștia ceialalți slujbași. Firește, că fiecare se silea să-și scoată nu numai banii dați pentru slujbă, ci și alți bani, cât mai mulți, să

aibă cu ce trăi, când nu va mai fi în slujbă.

Polcovniciile se vindeau, pe județ, cu 50, 60, 70, 80, ba chiar 100 de mii de lei. Dar și cel mai sărac polcovnic avea 1000 de lei la zi venit curat. Cum se putea lucrul acesta?

Iată cum!

Polcovnicul își chema ciaușii (slujbașii săi mai mărunți) și le împărțea satele: care unde să se ducă.

A doua zi se întorcea unul câte unul, vestind că din satul cutare câte vite a adus, apoi primeau poruncă să le ducă în alte sate.

Intr'aceea veneau țărani cu genunchii plecați să se plângă la stăpânire cu lacrimi ferbinți pentru pagubele ce suferiseră, iar stăpânirea de atunci făcea cuvenita însemnare despre fiecare plângere, câte și ce fel de vite s'au furat?

Târgul era plin de săteni și cârciumarii se bucurau din inimă și mulțumeau lui Dumnezeu și harnicului polcovnic, că și-a adus aminte și de ei.

Nu peste mult veneau și ceaușii cu vitele furate: boi, vaci, viței, cai și altele,

și povesteau ce au pățimit în goanele făcute după tâlharii, cari la urmă o rupseră la fugă cu toții.

Sătenii își recunoșteau vitele, făcând sgomot ca în târg (bâlcu), când polcovnicul porunceà la toți, să tacă din gură, și-i întrebà:

— Ai tăi sunt boii ăștia, creștine?

— Ai mei! răspundeà omul.

— Li cunoști de bună seamă?

— Cum să nu-i cunosc! Că n'am avut alții decât numai ăștia doi bouleni.

— Atunci să-ți trăească! Vezi tu, băieții mei, ciaușii, ți i-au găsit. Frumoși boi. Fac cel puțin cinci sute de lei. A zecea parte ar fi cincizeci de lei, dijma lor. Deslea-gă-ți băierile punguliței, și să găsești acolo ceva și pentru băieți, căci, de, nici ei nu sunt slugile tale!

— Aoleo! săracul de mine boierule! se văietà Românul. Boii ăștia i-am cum-părat numai cu două sute de lei, și dacă aș stà să-i vând acum, nimeni nu mi-ar dà mai mult de o sută cincizeci de lei.

— Minți, căne de Român! făceà cio-coiul. Ori plătești cincizeci de lei, ori scu-tură-ți căciula și du-te dracului fără boi!

Aşa veneau, la rând, un țăran după altul. Multe din vite, se înțelege, nu se mai găseau de loc, și anume cele mai frumoase, fiindcă tâlharii apucau cu ele drumul spre Moldova, spre Dobrogea, ori spre altă țară.

Săptămâni dearândul se petreceau lucrurile astfel în fiecare zi.

Iată cum făcea dijma polcovnicului cam o mie de lei la zi!

Unde mai pui, că dijma era numai una din dările cele multe ale bieților țărani din vremea lui Caragea! Afară de asta mai era darea de fiecare lună, ajutorul de primăvară, zeciuiala, birul pe capete, care mai ales era amar de tot, și altele și altele! Și era amar, fiindcă aruncul dărei se făcea pe numărul de case, iar zapcii (oamenii stăpânirii) nu voiau să știe că jumătate satele au luat lumea în cap și s'au dus, unde au văzut cu ochii, numai să scape de greul dărilor. — Cei rămași acasă trebuiau să plătească și pentru cocioabele părăsite de ceilalți. Cine nu voia să plătească, era bătut și chinuit, de mulțori cu cleștele roșite

în foc și în chipurile cele mai îngrozitoare, până ce plăteà și pentru vecinii săi duși în lume.

Vodă Caragea și oamenii lui (aproape toți Greci) erau de părerea, că țara românească este o vacă, blagoslovită de Dumnezeu, care trebuie mulșă mereu, ca să nu-și peardă laptele.

Nu-i mirare că țara întreagă se rugă și blestemă din adâncul sufletului: Doamne, Dumnezeule! Ia trăsnește casa blestematului de ciocoiu, care ne suge măduva din oase! Din holda ce o muncim, nici un bob nu ne lasă să folosim. Copilașii ne stau goi, fiindcă plătim, plătim, — plătim pentru casă, pentru fum, pentru albine, pentru pășune, pentru oile fătate, pentru toate. Și într'o zi ne va cere plată și pentru aer și pentru soare, ba și pentru ca să putem umblă în sdrențe și ca să putem muri de foame. Poate că ne va cere vamă și la întrarea în raiu. Hristoase, Dumnezeule, tu, care ai zis că cel care a fost mai necăjit pe pământ, e'n ceriu mai fericit, mai dă din ceriul ăla și ciocoiului și dă-ne nouă din ale pământului. Infundă gura lui cu bucuriile cerești, și

dă-ne nouă și o bucățică de pâne. Sfinte, nu ne luă cuvântul, dă-ne însă și pă-mântul!

Așa suspină și se rugă întreagă țara românească de atunci.

Se putea oare, ca Tudor Vladimirescu, care trăea în mijlocul poporului și era »un adevărat fiu al patriei« cum zice el despre sine, să nu audă, să nu priceapă și să nu simtă în toată ființa lui suferințele bietului popor?

Nu!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Stă însemnat despre el, că, ducându-se odată, către sfârșitul domniei lui Căra-gea, la Vodă, i-ar fi zis:

— Măria Ta! peste puțin se împlinesc șapte ani de când stăpânești, și până a nu plecă, ar fi bine să scapi opinca de dări, *căci tot cei săraci plătesc, iar cei mai cu stare se dau după spate.* Te-ar binecuvânta poporul! Asemenea bine ar fi, să pui la cale, până ești în domnie, să se facă șosele (drumuri) în țară, pentru înlesnirea călătorilor și a mărfurilor.

— Ei, arhon (domnule) sluger, răspunse Vodă, se vede că nu-ți cunoști

țara, deși ești născut și crescut aici. Dar cu cine să le faci toate acestea? Cu boierii? Dar știi, câte măsuri bune am luat la începutul domniei mele, și pe toate le-au zădărnicit. Dacă erau uniți și patrioți (cu tragere de inimă pentru țară), ei ar fi fost domni și n'ar fi venit Grecii domni în aceste țări. — Când stai cu ei la sfat, toate se fac; dar cum ies din sfat, nu mai găsești doi boieri uniți într'un gând. — Gândul lor e numai chiverniseala și hoția. — În țara românească două lucruri nu se pot găsi: dreptate și cinste. — În țara asta trebuie să te gândești numai să faci avere și să te duci s'o cheltuești în alte țări.

Așa erà domnul și țara românească atunci! Asta erà rânduiala, așa numită de Grecii din Fanar, a catahrisisului, adică pe românește zis: a tâlhăriei.

Venind astfel în București, Tudor putea nu numai să spună durerile și suferințele fraților săi dela țară, ci să afle totodată, ce se plănuia în țară și în streinătate pentru ușurarea sorții creștinilor îngenunchiați atât de rău de păgânul

turc, și anume despre așa numita eterie sau zaveră.

Ce erà aceasta?

Eteria grecească sau zavera.

Pe vremea aceea Grecii, din împărăția turcească și din toată lumea, făceau mari pregătiri de răscoală. La un semn dat, toți creștinii de sub stăpânirea Sultanului aveau să se ridice cu armele împotriva lui, să se facă neatârători de el și, de va fi nevoie, să-l alunge chiar și din Stambul, cum îi zic Turcii Constantinopolului. Răscoala avea să se întâmple în 1825.

Pentru a duce mai ușor la izbândă gândul acesta mare, Grecii din lumea întreagă au făcut o tovărășie numită pe grecește »eterie«, iar pe bulgărește »zaveră«, adică za vero pentru credință.

Din această tovărășie făceau parte domnii și boierii greci din București și din Iași, clericii greci de pretutindeni, dascălii școlilor înalte grecești, diplomații

și ofițeri greci din slujba Rusiei, apoi căpeteniile de haiduci din Morèa, Pelopones și din alte părți locuite de Greci.

Capul eteriei erà Alexandru Ipsilanti, fiul fostului dōmn român, Constantin Ipsilanti, fost general rus, care în luptele purtate de Ruși contra lui Napoleon I și-a pierdut mâna dreaptă. Pe lângă el erau consulii ruși din Iași (Pisanis) și din București (Pinis) cu toți slujbașii și oamenii lor. Căpeteniile străjii de Arnăuți din București: Iordache Olimpiotul, Farmachi și bimbașa sau colonelul Sava, om de casă al lui Scarlat Vodă Callimachi, fost domn al Moldovei, încă erau amestecați în eteria grecească. Fiind consulul rus din București, Pinis, atotputernic, el a atras la sine și la eterie pe toți boierii mai tineri, precum și pe episcopul Ilarion al Argeșului. În Moldova însuș voevodul de atunci Mihai Suțu (1819—1821) erà prieten de cruce cu capul eteriei, Alexandru Ipsilanti, și împărtășea toate vederile și nisințele lui. Mai mult! Se spune, că însuș țarul tuturor Rușilor, Alexandru I (1801—1825), ar fi făgăduit tot sprijinul său Grecilor răsculați.

Lucrul s'ar fi întâmplat așa, că Alexandru Ipsilanti, făcându-se că vrea să-și ceară concediu din armata rusească, s'ar fi dus la grădina țarului din Țarșcoie-Sello. Văzându-l țarul așa trist, l-ar fi întrebat:

— Ce faci? De ce ești supărat?

Ipsilanti, arătându-i o frunză uscată ce ținea în mână, ar fi zis aceste versuri franțuzește:

— *Sărmană frunză uscată,
De pe creangă despoiată,
Unde șbori?*

Țarul ar fi întrebat:

— De cine sunt aceste versuri?

Ipsilanti a răspuns:

— De un Francez, dar ar putea fi și de un Grec, fiindcă abia este astăzi popor, mai împrăștiat și mai nenorocit în lume, decât poporul grecesc.

Țarul l-ar fi mângăiat apoi:

— Tot visător! Nu visezi decât de patrie! Ei bine, veți avea într-o zi o patrie! Nu voiu muri mulțumit, dacă nu voiu face ceva pentru bieții mei Greci! Nu aștept decât un semn ceresc. Il voiu

descoperi eu, sau mi-l vor arăta Grecii. Dar mai întâiu trebuie să fie vrednici de fericirea, pe care o visează. Trebuie să pot zice Europei: Vedeți? Ei cer libertatea, și sunt vrednici de ea.

— Ei o cer, Maiestate! ar fi răspuns Ipsilanti. Ca unul care cunosc bine dorințele lor, îndrăsnesc a le depune la picioarele Maiestății Voastre.

— Trebuie să mă gândesc! ar fi adaos atunci nedumerit țarul. O ghiulea asvârlită pe Dunăre, ar pune toată Europa în flăcări.

— O! Dacă o privire a Maiestății Voastre ar cădea peste țara mea! și glasul lui Ipsilanti ar fi fost înecat într'un suspin, precum ochii i-au fost scăldați în lacrimi.

Atunci țarul Alexandru I, adânc mișcat, ar fi zis:

— Ridice-se Grecii în patria lor, și Cazacii mei vor alerga în ajutorul lor!

Singur Alexandru Suțu, domnul Munteniei, deși Grec și el, eră împotriva eteriei și ținea cu Turcii.

Pricina? Fiindcă nu numai el atârna

cu desăvârşire dela Turci, ci şi scaunele de domnie ale fiilor săi, Nicolae şi Gheorghe, erau tot în mâna lor.

Către sfârşitul anului 1820 Alexandru Suţu se îmbolnăvi de o boală grea. Doctorul Messitz dela consulatul rusesc, care îl îngrijea, spunea că nu mai e nădejde de însănătoşare. La începutul lui Ianuarie anul următor (1821) Alexandru vodă murise. Câtva timp s'a tăinuit moartea lui, dar, pe urmă, a trebuit să se afle.

Ca să nu rămână ţara fără stăpânire, după moartea voevodului s'au ales, la stăruinţa lui Pinis, următorii caimacami (locţiitori de domnie): Mitropolitul Dionisie Lupu, un harnic sprijinitor al şcoalei româneşti; marele ban Grigore Brâncoveanu, unul din oamenii cei mai bogaţi, mai învăţaţi şi cu mai multă trecere din ţară; bătrânul Dinu Creţulescu; Grigore Ghica, nepot de domn şi el însuş viitor domn al ţării; Barbu Văcărescu din vestita familie a Văcăreştilor, care a dat neamului atâţia poeţi şi oameni luminaţi; vistierul lordachi Filipescu şi învăţatul grec Rizu Nerulos.

Eteriştii greci, în frunte cu Pinis, ştia

că acum ori niciodată trebuie să se pună pe lucru și să-și izbândească gândul. Pentruca să nu se ridice numai Grecii împotriva Turcilor, ei aveau nevoie de aliați. De aceea căutau sprijinul lui Miloș Obrenovici, urmașul lui Cara-Gheorghe al Sârbilor.

Ei s'au gândit numai decât și la fostul »comandir« al pandurilor români din războiul ruso-turc (1806—1812) Tudor Vladimirescu, pe care îl cunoșteau foarte bine și-l prețueau pentru vitejia lui neîntrecută.

Sub cuvânt că are pricină de judecată, Tudor și veni la București, unde se împrietenî cu egumenul Ilarion, episcopul de mai târziu al Argeșului și se prinse frate de cruce cu lordache Olimpiotul, fostul său tovarăș de luptă. (Frați de cruce se prindeau, după obiceiul de atunci, așa că își creștau brațele și lăsau să curgă câteva picături de sânge într'un pahar cu vin, din care sorbeau apoi amândoi frații). Se pare, că Tudor a și jurat, că va strânge iarăș pandurii în jurul său și va dà ajutor la războiul de desrobire al creștinilor.

Tudor a mai stat în București câteva zile, până după moartea lui Alexandru Suțu, apoi lăsa să i se facă un steag, sub care avea să adune pe panduri. Pe steag erau, pe lângă icoana Sfântului Gheorghe, purtătorul de biruință, și icoana Sfintei Treimi, precum și stema țării, apoi câteva versuri stângace cu data de Ianuar 1821.

Cu acest steag a plecat Tudor din București, trecând pe sub Pitești, la Ocna, vadul Oltului, și a sosit la Târgu-Jiu în ziua de 21 Ianuarie, acelaș an, răsculând, nu peste mult, întreaga țară.

Cele dintâi fapte și chemări la răscoală.

Abia sosit în Oltenia, Tudor a și pus mâna pe unul dintre ispravnicii Gorjului, Otetelișanu, învinuit că jupoaie poporul.

Din Târgu-Jiu apoi, pe neașteptate, s'a dus la mănăstirea Tismana, cea mai veche din toată țara, și dintre zidurile ei a trimis cel dintâiu cuvânt de răscoală împotriva celor răi.

El zicea:

»Multă sănătate, frațitor locuitori ai țării românești, ori din ce neam veți fi!

Nici o pravilă nu oprește de a întâmpina răul cu rău. Șarpele, când îți iese înainte, dă-i cu ciomagul și-l omoară; căci de mai multe ori te primejduște cu mușcătura lui. Dar pe balaurii, cari ne înghit de vii, pe căpeteniile noastre, atât cele bisericesti cât și cele politicești, până când să-i suferim a ne suga sângele din noi? Până când să le fim robi? Dacă

răul nu este primit de Dumnezeu, stricătorii și făcătorii de rău bun lucru fac înaintea lui Dumnezeu? Că bun este Dumnezeu, și ca să ne asemănăm poruncilor lui, trebuie să facem bine; iar aceasta nu se poate săvârși, până nu vom gonî răul.

Până nu trece iarna, primăvară nu se face. A vrut Dumnezeu să facă lumină, și s'a făcut; dar mai întâiu a lipsit întunerecul.

Vechilul lui Dumnezeu, prea puternicul nostru împărat, voește ca noi, ca niște credincioși ai lui, să trăim bine; dar nu ne lasă răul, ce ni-l pun peste cap căpeteniile noastre. Veniți dar, fraților, cu toții, cu răul să pierdem pe cei răi, ca să ne fie nouă bine; ca să se aleagă din căpeteniile noastre, cari pot să fie buni, aceia sunt ai noștri, și cu noi împreună vom lucra binele; ca să fie și lor bine, precum ne sunt făgăduiți.

Nu vă leneviți; ci siliți de veniți în grab cu toții, care aveți arme cu arme, iar care nu veți aveà arme, cu furci de fier și cu lănci; să vă faceți de grab să veniți unde veți auzi că se află adunarea

cea orânduită pentru binele și folosul a toată țara; și ceea ce vă va povățui mai marii adunării, aceea să urmați; și unde vă vor chema ei, acolo să mergeți; că ne ajunge, fraților, atâta vreme de când lacrimile noastre nu s'au mai uscat».

Și mai strașnic glăsuiă sfârșitul:

»Și iarăș să știți, că nimeni dintre noi nu e slobod, la vremea aceasta a adunării, obștei folositoare, ca să se atingă măcar de un grăunte de binele sau de casa vreunui neguțător, orășan sau țăran, sau de alt al vreunui locuitor; decât numai binele și averile cele rău agonisite ale tiranilor boieri, să se jefuească; însă ale căroră nu vor urma nouă, precum sunteți făgăduiți, numai aceloră să se ia pentru folosul de obște».

Iscălit: »Theodor, 1821 Genarie«.

Hârtii cu chemarea aceasta au fost răspândite în toate părțile Olteniei. La chemare au răspuns mii de panduri și țărani.

În aceste chemări nu se vede nici o legătură sau înțelegere cu eteria grecească. Nici că se putea! Ce-ar fi înțeles ai noștri din planurile grecești? Nimic! Ei

aveau gândurile și durerile lor românești, pricinuite de cei răi, cari puteau să fie și Români, nu numai Greci. De aceea a trebuit Tudor să glăsuească, așa cum a glăsuț.

O greșală a făcut, cu toate acestea; o mare greșală, care avea să se răsbune cumplit, mai târziu. A îngăduit răsculaților, să prădeze »averile cele rău agonisite ale tiranilor boieri«. De unde avea să știe cei răsculați, cari averi au fost bine, cinstit și cari au fost rău agonisite? Vom vedea mai târziu, cum s'au ticăloșit oamenii de mult chiar și în tabăra lui Tudor, încât cei mai mulți ziceau: »Acum e vremea să ne îmbogățim; cum au luat alții dela noi, să luăm și noi dela alții.«

Altă greșală a făcut Tudor, când, sfătuit de Ilarion, a trimis Sultanului o plângere nu numai împotriva ciocoilor fără milă pentru biata țară, ci și împotriva mitropolitului Dionise, pe care îl numește ocară neamului și-l învinuiește că a cumpărat scaunul mitropolitan cu 2000 pungi (100 de mii de lei). Se vede cât de colo, al cui venin se varsă în această scrisoare.

Stăpânirea față de mișcarea lui Tudor.

Ce măsuri au luat caimacamii (locțiitorii de domnie) față cu mișcarea lui Tudor ?

Până la sfârșitul lui Ianuarie ei au trimis în Oltenia Arnăuți să înăbușe în fașe orice mișcare. Arnăuții însă, la porunca eteriștilor Iordachi, Farmachi și Sava, trecură de partea lui Tudor. Căimacamii făcură câteva plângeri la Poartă și la consulatele streine. Atâta tot. Mitropolitul la 30 Ianuarie l-a afurisit pe Tudor, crezând că el de aceea s'a răsculat, fiindcă nu i s'a dat slujba cerută, și osândeà pe pandurii lui, ca pe niște »iabangii (vaga-bonzi) fără Dumnezeu«, zicând »să le între blestemul ca uleiul în oase«. Noroc, că afurisenia aceasta nu s'a cetit în nici o biserică din Oltenia. Când a auzit Tudor de ea, a zis însemnatele cuvinte: »De va fi Dumnezeu viu, va vedeà și va judecà!«

O scrisoare la fel i-au trimis lui Tudor și boierii cei mari, spunându-i că acest

soiu de mișcări »nu au sfârșituri bune«, cum este știut »și din istorie și din pildele ce se văd pe toată ziua«. De aceea îl sfătuesc și-i poruncesc să se supună »în soroc de două ceasuri«, iar de nu »hotărăște-te singur morții și fii încredințat că nu vei găsi scăpare«.

Intrebând Tudor de pandurii și poporul adunat, dacă și ei sunt de părerea boierilor, au răspuns toți într'un glas: »Ești al nostru! Nu te lăsăm! Trăească dreptatea! Trăească Domnul Tudor!«

Lăsă apoi să li se dea boierilor următorul răspuns din mânăstirea Strehaiia:

»Cinstiți boieri! Prea bine este știut Dumneavoastră, că eu din mica mea copilărie am slujit cu mare credință stăpânirii și patriei mele; precum și acum, și în toată viața mea, sunt hotărît a sluji, și a mă jertfi pentru binele patriei mele; și eu de capul meu nicidecum n'am plecat, fără ca tot norodul cel amărît și dosădit al acestei ticăioase țeri, atât cei de loc, cât și cei străini, văzând că stăpânirea, sub care sunt încredințați de către prea puternica împărăție, stăpânitoarea noastră i-a adus în cea mai desăvârșită prăpă-

denie și ne mai putând suferi arzimea focului care le-a pus peste capete, cu toți într'un gând s'au unit, și au hotărît ca să se scoale, cu mici cu mari, și să se adune la orașul cel de căpetenie al țării, și acolo stând să ceară împărătească milă. *Și știindu-mă norodul pe mine, dintr'alte vremi, că sunt un adevărat fiu al patriei mele, cu silnicie m'au luat a le fi și la această vreme chivernisitor pentru binele și folosul tuturor.* — Dar eu, cum am văzut prea cinstita Dumneavoastră poruncă, supus fiind, m'am ridicat de loc ca să plec; iară adunarea norodului nu numai că nu m'a lăsat, ci încă sub mare pază m'a pus. Ziceți Dumneavoastră, că din ridicarea mea se supără odihna locuitorilor; dar ei, dupăce le-am cetit într'un auz prea cinstita Dumneavoastră poruncă, cu un glas răspunseră: că aceasta nu este nimica pe lângă tiraniile cele cumplite cari le pătimesc dela dregători. Acestea i-au adus la desnădăjduire, încât sunt bucuroși mai bine să piară cu toții, decât să mai fie vii«.

Din răspunsul acesta, frumos și adevărat, al lui Tudor se vede, că marea

răscoală dela 1821 n'a fost făcută de un turburător, ci ea a izbucnit din sufletele tuturor, cum izbucnesc râurile din coapsele munților. Tudor, nu s'a pus, el dela sine, în fruntea răscoalei, ci răsculații l-au luat »cu silnicie« (cu sila, cum am zice astăzi!), fiindcă oamenii nu mai puteau suportă greutățile de atunci, și i-a ajuns cuțitul până la os.

Câtă deosebire între Domnul Tudor și Alexandru Vodă Lăpușneanu, care, spunându-i-se, când a venit la domnie, că țara nu-l voiește, a răspuns: »Dacă voi nu mă vreți, vă vreau eu pe voi!«

După mănăstirea Strehaia zidită de Mateiu Basarab, Tudor cuceri mănăstirea Motrului și se apropie de capitala Olteniei, de Craiova.

Caimacamii trimiseră atunci pe marele boier, Nicolae Văcărescu, poet din vestita familie a Văcăreștilor, să prindă pe »tâlhar« și să risipească pe răsculați. Ei mai mustrară și pe banul Craiovei, Dumitru Bibescu, tatăl domnilor de mai târziu Bibescu-Vodă și Știrbei-Vodă, pentrucă față de acest »răsculător al

norodului« a dovedit atâta »micșorime de suflet«.

Venind apoi vestea, că Poarta a trimis Domn al Țării Românești pe Scarlat Vodă Calimachi, Tudor nu intră în Craiova, deși calea-i eră deschisă, ci a mai zăbovit o clipă scriind țarului rusesc la Laibach, în Austria, unde se adunară împărații să facă pace statornică și alianță sfântă la olaltă, după marile turburări făcute de Napoleon I. Tudor se plângea că boierii (greci și români, de o potrivă) prin banii storși dela ei »au aflat mijloc a ne închide orice intrare la Inalta Poartă«. Eră întâia sa cerere către țarul Rusiei, de unde credeă și el, ca atâția »pravoslavnici« greșiți, că va veni mântuirea neamului nostru. A mai scris Tudor tot atunci și boierilor, cerând: dreptate, cârmuire bună și asigurare pentru el și ai lui.

Boierii însă au răspuns la cererile lui cu un dispreț fără margini, scriindu-i »nu cutezà a crede mai mult pentru sine-ți decât ceea ce firea te-au clădit«. Grele cuvinte! Ele vreau să zică: nu cugetà, că tu ești chemat să spui durerile semenilor tăi și să cauți a le tămădui; nu, ci

adă-ți aminte, că rob te-ai născut, și rob ai să mori!

Lui Nicolae Văcărescu, care a fost trimis să prindă pe răsvrățitorul Tudor, încă i-a dat un răspuns din cele mai strălucite, zicându-i »ci pe semne Dumneata pe norod, cu al căruia sânge s'a hrănit și s'a poleit tot neamul boieresc, îl socotești nimic și numai pe jăfuitori îi numești patrioți . . . Văd dar că alta nu este fără numai Dumnezeu a împetrit inimile mai marilor noștri, după cum oare când pre ale Egiptenilor. Dar cum nu socotiți Dumneavoastră, că Patria se cheamă norodul, iar nu jăfuitorii?« Și mai departe: »Socotească înțelepciunea Dumnitale și aceasta, că norocul răsboiului este numai în mâna lui Dumnezeu a tot fiitorul, și nu se știe cui îl va dà, și măcar de va birui tagma jăfuitorilor, dar tot nu poate fi norocită, că va să-i hulească toată lumea, iar de nu va putea birui, unde va scăpa dinaintea norodului?« Și încheiă atât de cuminte: »norodul nu cere altceva decât numai o dreptate ce poate fi folositoare și tagmei boierești«. — Totuș, încercând Nicolae Văcărescu

să atace pe Tudor, care se află acum în mănăstirea Țintărenilor de peste Jiu, județul Dolj, nu izbuti. Cei 150 de Arnăuți aduși cu el dela București i-au spus, »că ei nu merg să se bată cu frații lor«. Astfel, fără să fi făcut vre-o ispravă, Nicolae Văcărescu se întoarse la București.

Boierii caimacami trimiseră după aceasta pe vornicul Constantin Samurcaș, Grec de fel, foarte lacom și foarte viclean, care făgădui că va face liniște deplină, dacă i se vor da mijloacele trebuincioase. I s'au dat 100.000 de lei, pe cari i-a risipit, fără să facă ceva, dar zicând, la sfârșit, că 70.000 de lei ar fi dat lui Tudor însuș. Singura izbândă, ce a putut arăta acest Grecoteiu, a fost cea dela Băilești, în Dolj, spre Dunăre, a căpitanului Solomon, asupra unor panduri jăfuitori, uitați de sine, și răsfirați din tabăra lui Tudor.

Venind, în sfârșit, la 24 Februarie caimacamii Domnului celui nou, Scarlat Calimachi, Greci amândoi: Costachi Negri și Ștefan Vogoridi au cercat să împă-

ciuească pe Târgovișteni și pe Argeșeni, deoarece Domnul de mai înainte, Iacomul Alexandru Vodă Suțu voi să le ia cu puterea niște moșii stăpânite de ei de veacuri. Incepeau să vadă cu încetul și cei mari, că jaful și hoțiile de până atunci nu mai mergeau.

Intr'aceea eteriștii greci au trecut din Rusia în Moldova și grăbeau spre inima Munteniei, la București, ceea ce avea să pricinuească mari neînțelegeri și turburări, între Români și Greci, și avea să ducă la uciderea sufletului mișcării românești, care era Tudor Vladimirescu, precum vom vedeà mai târziu.

Eteriștii în Iași.

În ziua de 22 Februarie Alexandru Ipsilanti trecu Prutul lângă Sculeni, însoțit de frații săi, Nicolae și Gheorghe, și de o mulțime de prieteni și militari. S'a dus deadreptul la mănăstirea Galata dela Iași, unde dormi peste noapte. Ajuns aici chemă numai decât pe consulul rusesc din Iași, Grec și el (Pisanis), care se bucură foarte mult de venirea lui Ipsilanti, punându-se cu totul la porunca lui.

Voevodul de atunci al Moldovei, Mihai Suțu, se bucură și el de sosirea lui Ipsilanti, mai ales că acesta îl asigură, că 40.000 de ostași ruși așteaptă numai ordinul de plecare împotriva Turcilor. Lăsa deci să se rechisiționeze cai și hrană pentru o oaste atât de numeroasă.

În ziua următoare (23 Februarie) Ipsilanti spune într'o proclamațiune către Moldoveni, că Grecii s'au ridicat pentru liberarea Greciei, de aceea vor trece Dunărea, pentru a înainta spre Grecia, în timpul cel mai scurt. Asigură pe Moldo-

veni că nu li se va întâmpla nici o stricăciune în averea și siguranța lor. Se aduceau laude nemeritate domnului țării și se mai spuneà, că o *mare putere* e gata a pedepsi pe Turci, dacă ar cutezà să intre în Moldova.

Toți oamenii cuminți s'au mirat și se miră, cum a putut crede Ipsilanti, fără nici un temeiu serios, că el va aveà tot sprijinul țarului, când lui numai de acestea nu-i ardeà atunci, să facă răscoale și răsboaie nouă, dupăce împărații abia au putut potoli lumea răsvrătită atât de mult prin răsboaiele lui Napoleon I.

Totuș el se purtà, ca și cum lumea întreagă ar fi cu el împotriva păgânilor. De aceea trimise pe unul din generalii săi (Caravia) la Galați, unde, cu ajutorul Grecilor chefaloniți, ucise pe toți neguțatorii turci de acolo. Acelaș lucru îl făcù și la Iași, unde însă mulți Turci scăpară pe la consulatele streine și se ascunseră pe la boierii moldoveni.

Neorânduielele, odată începute, nu se mărginiră la Turcii priviți ca dușmani, ci atinseră foarte simțitor și pe Românii Moldoveni, cari trebuiră, în sfârșit, să

ceară ajutor împotriva eteriștilor greci dela Turcii din Brăila. Intr'adevăr eteriștii nu cruțau pe nimeni. Ei înrolau cu sila în rândurile lor pe toți băieții din prăvălii, dela curțile boierești, pe covrigari și plăcintari, pe Greci și pe Bulgari, ba chiar și Țigani și școlari. Pe cei ce se împotriveau, îi pedepseau cu sume de bani foarte mari, chiar până la 10.000 de lei. Croitorii încă erau nevoiți să le facă uniforme militare sub amenințarea celor mai strașnice pedepse. (Tudor făcea chiar dimpotrivă!)

În sfârșit, la 26 Februarie Ipsilanti lăsă să se sfințească steagurile armatei sale în frumoasa biserică Sfinții Trei Ierarhi, zidită în Iași de Domnul Moldovei Vasile Lupu. Slujba o făcù însuș mitropolitul, care l-a încins pe Ipsilanti cu sabia, după forma îndatinată la încoronarea domnitorilor. Sfinți apoi steagul tricolor grecesc (roșu, albastru și alb), care avea de o parte chipul împăratului Constantin și a mamei sale Elena, de desupt cu cuvintele »prin aceasta vei învinge« (en tuto nica), iar pe cealaltă parte era paserea fenix cu cuvintele: voiu renaște din cenușa mea!

Toată armata eteristă se ridică la numărul de 2000 de inși.

În această armată mai însemnat era batalionul sacru (ieros lohos, de unde se numeau și ierolohiți pe grecește), cari purtau uniformă neagră, de unde și numele de mavrofori. Pe steagul, ca și pe căciulile lor, era desemnată o căpățină de om mort, cu două oase încrucișate de desupt și cu deviza »moarte ori libertate« (thanatos i elevtheria). Batalionul sacru era format din școlari și din tinerii Greci cei mai de seamă.

După sfințirea steagurilor și după depunerea jurământului eteriștii cutreierau străzile Iașilor cântând cântecul lor războinic:

*Prietinii mei compatrioți,
Până când vom fi noi sclavi?
(Fili mu simpatriote
Duli na'mesta os pote?)*

Din Iași Ipsilanti porni peste Târgu-Frumos, Roman, Focșani, Buzău, Ploești către Târgoviște. Când a ajuns în Focșani, la granița Munteniei, dete și către »Daci« cum numea el pe Românii din Muntenia,

o proclamațiune la fel cu cea din Iași către Moldoveni. Tot aici se mai spune, că văzând o cireadă de boi în depărtare, eteriștii cugetară că-s Turci și au luat-o toți la fugă pe dealuri, ca să se străcoare mai neobservați pe la poalele lor.

Ploieștenii, știind ce jaf îi așteaptă, dacă vin la ei, s'au înarmat și nu i-au lăsat să intre în orașul lor. Atunci eteriștii s'au cugetat să-și așeze tabăra la Târgoviște, oraș de munte, mai ferit, mai sigur la o vreme de atac din partea Turcilor ori la una de fugă spre Ardeal.

Li s'a spus însă, că, dacă ei s'ar duce de-auna la Târgoviște, toți i-ar râde și i-ar batjocori ca pe niște Iași, deoarece încă nu e nici o primejdie. Astfel se hotărîră să meargă și ei la București, unde eră de multă vreme Domnul Tudor al Românilor.

Tudor în drum spre București. Cele din urmă proclamațiuni și cereri.

Dupăce cucerise și încărcase de arme și de hrană toate mănăstirile Olteniei, Domnul Tudor coborî dela munte la șes.

Desfăcându-se din tabăra lui niște Arnăuți, oameni fără de căpătâiu, au început să prade și să jăfuească. Așa au făcut la Benești, pe Olteț, în curtea boierească a Otetelișenilor, unde erau adăpostite mai multe familii boierești neînarmate. Unii și-au uitat atât de mult de sine, încât au jăfuit și sfintele biserici.

Plângându-se boierii Domnului Tudor pentru aceste fapte neomenești, acesta a și prins pe cei doi »hoțomâni«, scriind din satul Oteteliș la 3 Martie 1821: »iată pe cei ce au fost pricina i-am tăiat pe amândoi, și le trimit capetele spre îndreptare, pe cari să porunciți a le pune la răspântie spre pildă și altora. Iată se trimit Domniilor-Voastre și lucrurile ce s'au găsit la acești tâlhari, precum argintul

unei sfinte icoane și din hainele cucoanelor Domniilor-Voastre». Și, la porunca lui Tudor, trei panduri mergeau prin Benaști, purtând fiecare o țapă. Pe una din ele scânteiau în razele soarelui îmbrăcămintele de aur și argint ale icoanelor furate, pe celealte două se vedeau, palide și însângerate, capetele celor doi Arnăuți, cari jăfuiseră biserica. Groaznica vedenie trecu pe dinaintea tuturor pandurilor, țărănilor și Arnăuților, și un pristav (pârgar) strigă: »*Cine face ca ei, ca ei să pățească! Nu ne-am sculat pentru a fură, ci pentru dreptate!*«

Pentru siguranța deplină a familiilor boierești, nevinovate, Domnul Tudor porunci egumenului dela mănăstirea Horez, cea zidită de Constantin Vodă Brâncoveanu, Grecului Chrisant, să adăpostească și ocrotească acolo »familiile cele cinstite«, dându-le »toate cele trebuincioase, hrana Domniilor lor și a oamenilor«, lucru de care nu se prea bucură egumenul cel sgârcit.

Mai departe înaintă Tudor spre Slatina, care l-a primit, ca pe un mântuitor, cu

sunet de clopote și cu mare alaiu. De aici a trimis pe ispravnicul Solomon la Craiova, unde boierii cei mari se încăpăținau și nu voiau să recunoască pe Domnul Tudor și drepturile cerute de el pentru popor, precum nu voiau să recunoască acestea nici boierii dela București. De aceea Tudor a scris, scurt și cuprinzător, către Pitar Hârșu, agă al Craiovei: »Aflat-am că tu și ai tăi uneltești zavistii împotriva mea. Dacă de acū peste trei ceasuri nu te-ai ridică tu și cu ai tăi și să părăsești Craiova, dat-am poruncă oamenilor mei să-ți taie capul. *Theodoru*«. Acest ispravnic Solomon cârmui Oltenia cu alți ispravnici aleși de popor.

La Slatina îi mai veni, pe neașteptate, știrea că Alexandru Ipsilanti cu eteriștii e pe drum spre București. Gândul cel dintâiu al lui Tudor a fost: »Ce caută Ipsilanti în București? Locul lui nu e acolo!«

În 8 Martie Tudor se îndreptă cu o proclamație și către locuitorii Bucureștilor. El vorbea nu către boierii cei mari, cari nu ascultau de el, ci către bieții boier-

nași, către meșteșugarii breslași și către toată sărăcimea. Pe meșteșugari îi rugă să-i trimeată câte un meșter de fiecare breslă. Nu erà însă, cine să răspândească această poffire la tabăra »noro-dului«.

Tot atunci sosì și scrisoarea lui Ipsilanti către mitropolitul și boierii țarei românești, în care se spuneà că puternica împărăție rusească va oprì orice »năvălire a barbarilor« și cercà să-i încredințeze că generalul Wittgenstein ar fi primit poruncă să vină cu oștirile rusești la granița Basarabiei.

Știrile acestea înspăimântară pe boieri, și cei mai mulți au început să fugă din București.

Puținii boieri, cari mai rămaseră în capitală, trimiseră la 15 Martie pe episcopul Ilarion al Argeșului la prietenul său Tudor. Acesta se aflà acum la mănăstirea Ciorogârla și aveà de gând să-i scurteze pe toți boierii din divan de o palmă, ca să facă ceva cu ei. Prietenul său Ilarion îl îndemnă să-i cruce, și izbutì.

În ziua următoare (16 Martie) Tudor lămureà pentru cea din urmă dată pe

Bucureșteni într'un cuvânt, care zicea între altele: »Bărbați, frați! ardicarea mea n'a fost și nu este pentru alt scop, decât pentru reîntoarcerea drepturilor acestei de Dumnezeu păzite țări, care din vechime le-a avut și niciodată de nimeni cu sabia nu i s'au luat... Dela o vreme, însă, din pricina mârșavei legături a boierilor pământeni cu trimișii după vreme de către Poarta Ofomană, Domnii greci, cu totul ni s'au călcat și ni s'au îngropat, încât, după cum vedeți am ajuns mai rău decât cei robiți. Și nici acum acei cari se chiamă boieri, nu se înduplecă a ieși din întunerecul în care se găesc, și de a-și scoate neamul și țara la lumina adevăratelor ei drepturi«.

Această proclamațiune Domnul Tudor lăsă să o cetească căpitanii pandurilor și preoții la toate răspântiile orașului, ca să aibă știrea de ea toată lumea. Puse străji apoi în toate părțile pentru a împiedecă fuga boierilor și pentru a dà de veste de venirea Turcilor sau a eteriștilor.

Când a intrat la 17 Martie în București voià să intre la mitropolie. Erà însă închisă. Bimbașa Sava stăpâneà acolo. Deși

i-a căzut greu lui Tudor să vadă un strein cocoțat între zidurile mitropoliei, el totuș și-a călcat pe inimă și n'a luat cu sila sfânta mitropolie, fiindcă n'a venit să ia cu sabia biserica țării. Intrarea lui Tudor în București a fost adevărată intrare de Domn. Domnească-i eră înfățișarea; domnesc steagul albastru cu vulturul; domnească podoaba capului său frumos, un ișlic cu fundul alb, cum numai domnii aveau voie să poarte, — celealalte haine erau țărănești, cum le avuse și mai înainte ca comandir al pandurilor în războiul ruso-turc 1806—1812.

A tras atunci la casele banului Brâncoveanu dela poalele mitropoliei, iar tabăra și-a așezat-o la mănăstirea Cotrocenilor.

La 20 Martie se îndreaptă din nou către toți fiii țării, boieri și țărani de o potrivă — ceeace e o nouă îndreptare în purtarea lui Tudor — aducându-le aminte, că sunt »părți ale *unui* neam«, de aceea chemă pe toți fără deosebire: »Să ne unim dar cu toții, mici și mari, și, ca niște frați, fii ai uneia maice, să lucrăm cu toții împreună, fiecare după

destoinicia sa, pentru câștigarea și nașterea a doua a dreptăților noastre».

În altă proclamațiune Domnul Tudor recunoaște că sunt »mulți patrioți boieri«, de aceea va face pe oștenii săi să cinstească »vremelnica stăpânire a țării« și poruncile ei »într'adevăr folositoare patriei și de mare trebuință obștiei norodului«. Pe săteni îi chiamă să plătească birurile și dările. Cine vrea să fie scutit de ele, să vină în tabără, la »adunarea norodului«, care acum începea să se închine boierilor patrioți.

Cine erau aceștia?

Întâiu bătrânul Grigore Băleanu, boier cu multă carte grecească, dar cald sprijinitor al învățământului românesc, (el tipări »Povătuitorul« redeșteptătorului dascăl al neamului Gheorghe Lazăr), apoi Alexandru Nenciulescu om liniștit și de ispravă, Nicolae Văcărescu, despre care a mai fost vorba, Alexandru Filipescu, numit și Vulpe, apoi Grecii: Mihalachi Manu și Alexandru Vilară.

În schimb și boierii au dat un »înscris«, cumcă »pornirea Dumnealui Sluger Tudor Vladimirescu nu este rea și vătămătoare

nici în parte fiecăruia nici patriei, ci foloșitoare și izbăvitoare, și norodului spre ușurință», de aceea se zice mai departe »I-am primit toată orașul București cu drag și brațe dechise«. În sfârșit, cine ar unelti împotriva lui e vrăjmaș al patriei și să se pedepsească »după hotărîrea pravilelor«.

Se mai făcură niște cereri către Țarul să trimită armată în țară ca în războiul 1806—1812 și către Sultanul. Aceasta eră ceva mai lungă (se numea »arz«) și cuprindea multe lucruri bune pentru noua orânduire a țării, pe lângă atâtea altele, spuse la întâmplare. Astfel se cerea, ca Domnul țării, să nu aducă mai mulți ca patru boieri greci cu sine, când vine în domnie. Din mănăstiri să iasă călugării greci și din veniturile lor să se întemeieze școli, în cari să se învețe și limba turcească. Să fie numai patru dijme, nu șase ca până acum. Mărfurile să aibă preț hotărît. Vămi să nu mai fie decât la hotare. Dregătoriile și scaunele arhieresti să nu se vândă la mezat (licitație); oricine să se înalțe, numai dacă e vrednic. Să se împuțineze numărul judecătorilor

și să se micescă plata pentru facerea hrisoavelor. Să nu mai fie nici căpitani prin județe, fiindcă prea apasă poporul. Să nu mai rămână companii de negustori, nici privilegiile de negoț, ci oricine să poată vinde pentru a se iefteni traiul. Să fie cruțați meșterii săraci, ca și streinii, cari la început nu vor plăti bir. Nici păstorii din Ardeal, Mocanii cu oile, să nu mai fie supărați. Podurile, adică bârnele de lemn ce acopereau stradele Bucureștilor să nu se mai plătească cu banii țarei, ci numai cu veniturile vămii domnești. Trăsurile aurite, işlicele, cu care se mândreau atâția, să nu mai fie îngăduite decât Domnilor și rudelor lor. — Se cerea, în sfârșit, pedepsirea unor mari vinovați de atunci. Astfel a neamului de »ucigași și hoți«, care eră al Domnului mort de curând, Alexandru Suțu. A căminarului Bibica, un boier oltean. Al stolnicului Vișoreanu, din aceleași părți. A sameșului Hagi-Ienuș, un neguțător bogat din Craiova. A boierului grec Alecu Vilară. A unui vistiernic Belu și a unui stolnic Chiriac, despre cari zicala cunoscută spunea că Belu belește, Chiriac pecetluște.

În locul strajelor de Arnăuți, streini de până acum, se cerea armată românească de 4000 de panduri și numai 200 de Arnăuți. Pentru Tudor se cerea dela înalta Poartă: »Slugerul Tudor Vladimirescu, care e privit de tot poporul românesc ca un binefăcător și un părinte, să fie ales și rânduit căpetenia și cărmuitorul nostru, spre ar fi cu grijă, împreună cu alți fruntași, la binele din lăuntru și din afară.«

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vremuri de cumpănă.

Bimbașa Sava, care știm că se înstăpânise la mitropolie în deal, n'a deschis porțile înaintea Domnului Tudor, a primit însă numai decât pe oamenii lui Alexandru Ipsilanti și înfipse steagul eteriei pe zidurile mitropoliei. Aceasta voiă să arate, cine este adevăratul Domn al Țării Românești.

De altfel boierii cei mai mulți mai bine voiau pe Alexandru Ipsilanti, fiul de Domn, decât pe boernașul din Mehedinți.

În curând aveau să urmeze zile grele și pentru eteriști.

Sultanul, auzind de mișcarea pornită împotriva sa de Ipsilanti, a zis: »Ghiaurlara kilitz!« (Săbie pentru necredincioși!) și porunci numai decât patriarhului din Constantinopol să afurisească pe toți eteriștii. Patriarhul, de frică, făcù o afurisenie, pe care o trimise mitropolitului Țării Românești, și în care zicea: »Recunoștința către binefăcători e temelia moralei. Acesta e un adevăr mai luminos decât soarele. Acela care primește un bine și se arată nerecunoscător, este cel mai rău dintre oameni. Sfânta Scriptură se ridică împotriva acestei răutăți, neiertată chiar de Domnul Isus, precum ne arată pilda lui Iuda. Când această nerecunoștință se răsvrătește și se leagă cu Duhul răutății împotriva Prea Puternicei și nețărmuritei Impărății, atunci ea pătimizește și împotriva lui Dumnezeu, căci scris-a Sfânta Carte, că nu e împărăție și stăpânire, care să nu fie orânduită de Dumnezeu. Cine se răsvrătește împotriva acesteia de Dumnezeu orânduită stăpânire, acela se răsvrătește împotriva

voinței lui Dumnezeu». (În treacăt fie zis, cu toată afurisenia aruncată de Patriarh asupra eteriștilor, Turcii nu-l cruțară, când văzură că Ghiaurii nu se mai astâmpără, ci-l uciseră și-l lăsară spânzurat trei zile la poarta Patriarhatului, batjocorit de Turci și de Evrei, până când, în sfârșit, aceștia l-au scos, l-au târît pe străzi și l-au asvârlit în mare).

Rusia, care a întezit mereu focul răscualei la raialele (supușii creștini) Turciei, se văzù nevoită să declare acum prin consulul din București, Pinis, și, când acesta părăsi capitala, prin locțiitorul său, că ea nu numai că nu dă sprijin »turburătorilor liniștei« în țările dunărene, dar e deadreptul învoită să vină cât mai curând oștirile turcești răsbunătoare.

Venirea acestor oștiri turcești erà stărui-tor cerută de caimacamul Iancu Samurcaș, fratele vornicului Constantin, precum și de alți boieri, și ea nu aveà să întârzie mult.

Nu-i mirare, că, în fața acestor primejdii, boierii, cari înclinau spre Rusia, au trimis o nouă jalbă către Țar și către generalul rus din Basarabia, Wittgenstein, să vină

cât mai de grabă în țară, deoarece aceasta nu e în siguranță, decât dacă e umbrită »de aripile vulturului împărătesc«. Toate aceste cereri aflau însă urechi surde.

Intre astfel de împrejurări e de înțeles, pentruce a spus Tudor Vladimirescu pentru a doua oară consulului austriac Udritzki, în casa lui Gugiu, unde veni însoțit de căpetenia Sârbilor și Bulgarilor, Hagi Prodan, în frunte cu 500 de călări după el, că nu va putea merge niciodată împreună cu Alexandru Ipsilanti, pânăce nu-i va fi dat dovezi, că e în adevăr împuternicit la fapta sa de o Putere mai înaltă (Rusia), căci el nu e de loc gata a vărsa pentru țara grecească sângele Românilor.

Mai mult! Tudor trimite la 12 Aprilie scrisoare la Pașa din Giurgiu să vină un »efendi« la fața locului să se încredințeze despre toate. Au și venit Turci de mai multe-ori la Domnul Tudor să știricească despre oastea lui țărănească și despre rosturile ei. Ba Tudor înștiință și pe caimacamii lui Scarlat Vodă Callimachi, adăpostiți peste Dunăre, că se pot întoarce în dragă voie la București și pot merge și la Craiova, însoțiți de 100

de Turci pentru siguranța lor. Cu toate lămuririle date și luate la fața locului, cei mari și tari din Constantinopol socoteau deopotrivă de păcătos pe Tudor ca și pe Ipsilanti.

Eteriștii în București. Ipsilanti și Tudor.

Deși s'a sculat cu gândul să desrobească Grecia, Ipsilanti se fereà să ia lupta fățiș cu Turcii. De aceea grosul armatei și-l ținea departe, către munți, la Târgoviște, el stà la Ploiești, iar generalul său, Caravia, erà ținut la Galați.

Voind să cunoască mai de aproape gândurile lui Tudor, Ipsilanti se hotărî să intre în București și el, chipurile să-și sfințească a doua oară steagurile și la mitropolia Ungro-Vlahiei, fiindcă nu erau destul de sfințite cu cea dela Iași. Sub ocrotirea lui bimbașa Sava și cu îngăduirea lui Tudor această nouă sfințire de steaguri se și făcù in ziua de

23 Martie. După sfințire, armata de strânsură a lui Ipsilanti, în frunte cu batalionul sacru, cutreierară, cântând cântece războinice grecești, străzile Bucureștilor. Bucureștenii, văzând ce armată amărîtă vrea să cucerească Stambulul și să mântuească Grecia, i-au făcut următoarele versuri de batjocură:

*Ipsilant e feldmarșal,
Pendedeca ghinărar,
Ofițerii cei mai mari,
Covrigari și plăcintari.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tudor nevoind să dea față cu Ipsilanti a părăsit casele boierului Grigore Băleanu, unde stătea până atunci și s'a dus între pandurii săi la mănăstirea Cotroceni. Udritzki, consulul austriac, dela care avem cele mai bune și mai sigure știri asupra mișcării dela 1821, nu știe nimic despre o întâlnire a lui Tudor cu Ipsilanti. Totuș sunt unele amintiri și însemnări despre o astfel de întâlnire, care s'ar fi întâmplat în modul următor la Colentina:

Tudor, însoțit de episcopul Ilarion, care făcea pe tălmaciul, fiindcă Tudor nu vorbea

grecește, ar fi fost agrăit de Ipsilanti cu cuvintele :

— E o bucurie pentru mine să salut pe căpitanul pandurilor, care pentru purtarea sa vitejească a primit dela tatăl meu rangul de Sluger și dela împăratul Rusiei ordinul Sfântului Vladimir.

Poftind apoi pe oaspeți să șadă, ar fi adaos :

— Planurile mele, scopul răscoalei noastre sunt pe deplin cunoscute prin proclamațiunile mele și prin comunicările făcute de doctorul Christaris, de căpitanul Iordache și de secretarii consulatului rusesc. Dorințele poporului român îmi sunt deasemenea cunoscute. Cum dorința de a scăpa de jugul turcesc e împărtășită și de poporul elin, eu aștept ca pandurii să stea ca frați alături de eteriști în timpul luptei.

Tudor răspunse :

— In adevăr, popoarele amândouă luptă pentru libertate, dar nu împotriva aceluiaș dușman. Dușmanul Românilor e destrăbălarea, pe care domnii streini și boierii stricați au adus-o în țară. Sultanul cunoaște suferințele noastre și dela dânsul

așteptăm ajutor. Câmpul de luptă nu e acelaș. Al Domniei-Voastre e dincolo de Dunăre. Nu încap două sabii în aceeaș teacă.

Uimit de îndrăsneala cu care-i vorbi, Ipsilanti l-a agrăit:

— Parucicule!

Tudor îi spuse:

— Nu mai sunt parucic! Contele Capo d'Istria în scrisoarea sa către Pinis, în care osândește răscoala poporului românesc, mi-a trimis vorbă, că Țarul mi-a luat rangul de parucic și dreptul de a purta ordinul Sfântului Vladimir. Prin urmare, nu e în interesul eteriei să-mi ceară ajutor, mai ales dacă în adevăr Țarul are de gând să sprijine pe Greci.

Ipsilanti l-ar mai fi întrebat:

— De ce a făcut Slugerul jurământul eteriștilor și de ce s'a prins frate de cruce cu Iordache Olimpiotul?

— Ca să-l țină, când Grecii vor părăsi țara! fu răspunsul lui Tudor, care mai zise: De altmintrelea nu mi-am călcat jurământul. N'am făptuit nimic cu dușmănie împotriva Grecilor.

Așa s'ar fi despărțit fără să se înțeleagă: Domnul Tudor al Românilor și

Alexandru Ipsilanti al eteriei Grecilor și ciocoilor. Cel dintâiu spunea cu hotărîre: România a Românilor, Grecia a Grecilor. Cel de al doilea voià nu numai Grecia liberă pe seama Grecilor, ci voià să facă și din România o fiică a Greciei mari. Lucruri anevoie de împăcat. De aceea unul sau altul, trebuia să fie înlăturat.

Frământări.

Ipsilanti n'a intrat deageaba în București. El a cerut boierilor, cari îl cercetară, cum cercetaseră mai înainte și pe Domnul Tudor, să-l împrumute cu două milioane de lei. Cereà mult, să capete cât de puțin. Și a căpătat dela preoți o sută de mii de lei, iar dela Evreii din București 20.000 de lei.

Tot cu prilejul intrării sale în București, Ipsilanti se folosì de toate apucăturile pentru a înstreinà inimile boierilor de boernașul dela Mehedinți ajuns »domn«. Și nu-i erà prea greu să facă aceasta, deoarece erà fiul fostului domn român,

Constantin Ipsilanti, și era înrudit cu o mulțime de familii fruntașe, între altele cu Văcăreștii.

Dar nu numai boierii cei mari trăgeau mai mult la Ipsilanti decât la Tudor, ci și Sârbii, Bulgarii, Arnăuții și streinii cei mulți din tabăra lui. Aceasta și din pricina că Ipsilanti le dă voie să fure și să jăfuească, pe când Tudor opreă și pedepseă amar orice nelegiuire de acest soi.

Venind la 1 Aprilie vestea, că armata turcească se apropie de București, Ipsilanti, care nu cuteză să se măsoare cu păgânul, părăsi tabăra dela Colentina și se îndreptă spre Târgoviște, unde lăsa să se facă șanțuri și să se întărească zidurile sfărâmate din vremea lui Sinan-Pașa și a lui Mihai-Viteazul.

Reîntorcându-se într'acestea unii boieri, pribegiți la Brașov, înaintară un alt »arz« (scrisoare) către Sultanul în care spuneau, că cele scrise mai înainte împreună cu Tudor nu trebuie luate în seamă, fiindcă s'au scris de silă, precum sunt siliți și acum să i se supună. Când însă încercă mitropolitul să fugă din București, cu moaștele Sfântului Dumitru în ziua de

2 Aprilie, Tudor și Bucureștenii îl împiedecară. Mitropolitul a rămas în capitală, dar a cerut lui Tudor să urmeze pilda lui Ipsilanti: să părăsească și el Cotrocenii, cum a părăsit acesta Colentina. E de însemnat că Tudor se întărise bine cu pandurii săi la Cotroceni. Săpase șanțuri. Strânse vre-o șapte tunuri. Deprinse oamenii cu mișcările războiului. Oameni de-ai lui erau acum, cu învoirea lui bimbașa Sava, și la biserica Mihai-Vodă și în grădina logofătului Belu și în biserica Antim.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La 9 Aprilie a venit un căminar Alecu, trimis de caimacamii lui Scarlat Vodă Callimachi, să afle dorințele țarei. La 11 Aprilie el fu dus cu alaiu frumos de 400 panduri la mitropolie. Se ceru din nou un comisar turcesc, care să cerceteze toate încălcările și suferințele Românilor. Acum spuneà limped Tudor, *să nu mai fie Domni greci în Țara Românească*. Boierii, de silă, iscăliră și de astădată, dar se știà, ce înseamnă iscăliturile lor.

Ei încercară din nou să fugă din București, în frunte cu mitropolitul, când Tudor porunci să se adune toți în casa

dela Belvedere a Goleștilor. Belvedere era în bătaia tunului celui mare dela Cotroceni, cu care zilnic se făceau încercări. Pandurii rugară pe dascălul Gheorghe Lazăr, care învățase în Viena și ingineria, să-l așeze, zicând: »Să vină Neamțul să ne îndrepte tunul«. Și Lazăr îl îndreptă așa de bine, încât ghiuleaua căzù tocmai în curtea casei dela Belvedere. Casa se cutremură, ferestrele se sguduiră și mai multe se sparseră. Celor închiși în casă le îngheță sângele în vine de spaimă, și căutară tremurând pe căpitanul de panduri, care le zise: »Nu vă speriați! Domnul Tudor a vrut să vă dovedească, că se gândește la Dumnezeuastră«.

Am amintit întâmplarea aceasta pentru a arăta că îndreptarea puterii trebuie să vină dela minte și că armata trebuie să meargă mână în mână cu știința.

Nouăle orândueli ale lui Tudor. Măsurile luate de Turci.

Paștile anului 1821 căzură pe ziua de 10 Aprilie.

Ai fi cugetat că sărbătoarea învierii Domnului să aducă pace și bună înțelegere între oameni, o nouă viață, cu nouă porniri spre bine. Dar nu! Ipsilanti cerea din nou lui Tudor și stăpânirii românești a țării să-și țină făgăduiala dată eteriei grecești. Tudor a răspuns foarte limpede: Țara n'a făgăduit nimic, și nu i se poate face nici o mustrare pentru călcări de făgăduială. Vor fi și mai departe cu toată cinstea și bunăvoința pentru toți oamenii de omenie, dar să înceteze Grecii cu jafurile și jignirile. Ele au ajuns la culme. Apoi întrebă cu atâta dreptate: »Ce pot aveà laolaltă, în adevăr, Dacii și Elinii? Ce parte au să aștepte Dacii din buna stare viitoare a Elinilor? Grecii mai erau muștrați și pentru starea de ticăloșie, în care au dus Țara Românească, atât de

primitoare, prin care ei spuneau că vreau numai să treacă. Zilnic »cer lucruri cu neputință dela un popor sărac«. Ipsilanti e chemat să dovedească, ce împuternicire are dela Țarul Rusiei, pe care îl pomeneste atât de des. Iar dacă voește să se arate om de pace și cu dragoste pentru țara noastră, care îl găzduiește, să-și cheme ispravnicii greci trimiși în țară pentru strângerea de biruri.

Pe la mijlocul lui Aprilie Turcii înaintază spre capitală și ajung până la satul Belciugatul. La vestea aceasta bimbașa Sava voia să fugă din București. Fu oprit însă în loc de Tudor.

Ispravnicul Solomon, pe care Tudor îl lăsase în Craiova, primi poruncă să alunge pe vameșii greci dela Căineni și să țină bine mănăstirile, unde aveà de gând să se retragă, până ce va vedeà, cum se desvoaltă lucrurile. Tudor mai despărți pe streinii din oastea sa, în număr de 600, trimițându-i la mitropolie sub conducerea căpitanilor bulgari, Machedonschi și Prodan. Alți 600 de țărani, oaste curat românească, așteptà să-i vină din Oltenia, izvorul luptătorilor pentru binele românesc.

La 13 Maiu, Turcii din Silistra și cei din Giurgiu trecură în țară pentru a pedepsi pe răsculați. Comandant era pașa din Silistra. Strogonov, reprezentantul Rusiei la Constantinopol, s'a împotrivit din toate puterile la această trecere, fiindcă voia să-l scape pe Ipsilanti cu orice preț. Totul a fost în zadar. Zadarnice au fost și silințele Domnului Tudor, să dovedească Turcilor, că el și ai lui nu sunt răsvrățiți împotriva Sultanului sau a împărăției turcești, ci numai împotriva destrăbălării și ticăloșiei celor răi din țară, cari apasă și nenorocesc poporul. El n'a fost luat în seamă.

Turcii nu cunoșteau decât două soiuri de oameni: robi și dușmani. Cine nu era una, trebuia să fie, neapărat, alta.

Retragerea, tradarea și moartea lui Tudor.

În fața acestor măsuri luate de Turci, Domnul Tudor mai puse odată pe boierii dela Belvedere să iscălească o scrisoare către congresul de pace dela Laibach. Dar cine erà să-și bată capul acolo cu un biet popor, sfâșiat și prădat de păgâni și creștini de o potrivă?!

La 15 Maiu, Tudor părăsi mănăstirea Cotrocenilor, lăsând acolo de pază numai un călugăr bătrân. Bimbașa Sava încă părăsi Bucureștii, așezându-și Arnăuții în mănăstirile din marginea orașului. Toți boierii fugiră la Brașov. Orașul erà pustiu. Insuș mitropolitul își părăsi turma, lăsând-o pradă lupilor hemisiți. Peste câteva ceasuri o ceată de 1000 de Turci intră în București, venind de pe drumul Giurgiului.

Tudor nu putea lua drumul Slatinei, fiindcă el nu voia să se lupte cu Turcii,

ci să se retragă la adăposturile lui sigure dela mănăstirile Olteniei, așteptând în liniște schimbarea vremurilor. Iși căută deci un alt vad al Oltului pe la Găiești și Pitești.

Pe drum se întâlnește, firește, cu cete destrăbălate de eteriști, cari prădau, furau, jăfuiau și ucideau ziua la amiazi. Intre oamenii lui Tudor încă erau, cari doreau să facă la fel, zicând, precum știm deja: »Acum e vremea să ne îmbogățim; cum au luat alții dela noi, să luăm și noi dela alții«. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Aceștia cântau nu numai cântece frumoase, de haiducie și de vitejie, ca acesta:

*Inchină-m'aș si n'am cui,
Pășurile ca să-mi spuiu.
Inchină-m'aș brazilor,
Brazilor și fagilor.
Dar sunt fagii depărtați,
Brazilii 'n multe ridicați.
Inchină-m'aș ulmilor,
Ulmilor, stejarilor,
Că sunt ulmii mai stufoși
Și stejarii mai umbroși.*

*Ulm-mi este verișor,
 Iar stejarul frățior.
 Că la vreme și la zor
 Mult mi-a fost dăruitor.
 Mi-a dat ulmul roate mici
 Și măciuci pe la voinici.
 Iar stejarul mi-a tot dat
 Fus de moară, stâlp de vad
 Și vreo patruzeci de pari
 Pentru spete de tâlhari.*

ci și altele mai crâncene ca:

*Frunză verde usturoiu,
 Tu n'ai lege măi ciocoiu!
 De te-aș prinde în răsboiu,
 Cu măciuci ca să te moi,
 Să te moi, să de jupoiu:
 Că cu pielea de ciocoiu
 Am să-mi fac opinca mea,
 Ca Doamna lui Caragea
 Ce-și făcù o malotea
 Imblănită de păgân
 Tot cu piele de Român.*

(Câteva din acesta cântece alăturăm și la sfârșitul acestei istorii!)

Domnul Tudor ținea însă foarte mult, ca oamenii lui să fie cinstiți și să nu

prădeze pe nimeni. Jaful eteriștilor eră însă cu lipiciu. Au început să prade și oamenii lui Tudor. Acestă însă nu glumea. Pe care-l află vinovat cu ceva, îl și omorà. Pe drumul dela București până la Golești el omorî 33 de ostași vinovați de prădăciuni, furțișaguri, răpiri și altele ca acestea. El zicea: Hoția e o rușine, de care nu te spală nici chiar moartea vitejească. Și nu-mi vine să crez că vreunul ar voi să stea ca hoț înaintea lui Dumnezeu. — Nu ne-am sculat, ca să jăfuim pe frații noștri. Și Turcilor și Rușilor ne-am plâns împotriva acelora, cari fură pe țărani, și acuma venim noi să ne arătăm la un fel cu jăfuitorii? Cât timp vom asupra pe frații noștri, cari vedeți că ne ajută și cu merindele și cu căruțele lor, nici odată dreptate nu vom dobândi. Pentru atare fapte vom fi huliți și de Dumnezeu și de oameni. Cine dreptate cere, dreptate să facă. Eu însă vă spun, de se mai plânge, un țaran, că i s'a furat cel mai mic lucru, sau că cu sila i s'a luat, să știți, că îl ucid pe prădător.

Mai mult. Tudor făcuse răspunzători pe căpitaniii săi pentru jafurile ostașilor.

Toți căpitanii au fost învoiți cu porunca aceasta, afară de Oarcă, Cuțui, Urdăreanu și Enescu, cari îi spuseră că a păzi pe ostași de furțișaguri ar însemna a păzi crângul cu iepuri. Lucrul acesta înfuriă atât de mult pe Tudor, încât îl spânzură și pe Urdăreanu, unul din cei patru căpitani răsculați împotriva lui.

Spre marea lui nenorocire însă. De împrejurarea aceasta se folosiră dușmanii lui neîmpăcați Machedonschi, Prodan, Jordachi Olimpiotul și alți streini să ațite pe căpitani și pe panduri împotriva lui, zicându-le: Vite încălțate! Naveți sânge în vine? Suferiți să vă ucidă pentru o trâmbă de pânză? Credeți că puteți da seama pandurilor voștri de ce s'a petrecut?

Uneltirile dușmane au prins. Căpitanii toți strigară: »Nu-l mai voim pe Domnul Tudor! Voim pe Hagi Prodan și pe Machedonschi!«

S'a întâmplat la ceea ce se așteptase Tudor: Grecii îl prinseră în cursă. Nu se așteptase însă, ca chiar Oltenii săi să-l ducă în cursă. La plecare a dat tunarului său credincios, Calețeanu, sabia și inelul, zicând: »De ne-om revedea,

mi-o dai înapoi; de nu, ține-o în amintirea prieteniei mele. Ia și inelul acesta, pe care îl am dela părinți».

Și nu s'au mai revăzut. Incălecând pe cal, căpitanul bulgar Ghenciu îi luă hățurile din mână, în semn că nu mai conduce el. Pandurii văzură lucrul acesta, și rămaseră întunecați și neclintiți. E una din cele mai rușinoase fapte săvârșite de ai noștri. Ea nu-și găsește seamăn decât în uciderea lui Mihai-Viteazul și în detronarea lui Cuza-Vodă, pe cari iarăș le priviră Românii nepăsători, fără ca cineva să se ridice pentru răsbunarea lor.

Se zice, că unii dintre panduri l-ar fi întrebat, cu toate acestea, pe Domnul Tudor în clipa, când a fost ridicat de dușmanii săi, și dus la judecată înaintea lui Ipsilanti:

— Dar pe noi cui ne lași, boierule?

— Corbilor și cânilor, cari or să vă mânânce, le răspunse Tudor, căci nu m'ați ascultat ce v'am poruncit.

Și așa s'a și întâmplat.

Ne mai fiind Domnul Tudor în mijlocul pandurilor, se risipì întreaga tabără. Lipseà omul, care aveà ochiul peste tot,

care cunoștea pe fiecare în parte, îi cunoștea gândul și graiul, știa de unde se trage și unde năzuește. De aceea au plecat care în cotro, să-și vadă de casă și de familie.

Dela Golești Tudor fu dus la Târgoviște, peste Pitești și Câmpulung. În Târgoviște a fost pus călare pe o mârtoagă. Picioarele lui, în scările de lemn, erau legate cu un lanț pe sub pânțelele calului. Aici avea să-i fie locul de osândă. Într'o fântână părăsită, la marginea orașului, sub dealul pe care e zidită mănăstirea Dealului cu capul lui Mihai-Viteazul, a fost aruncat trupul lui, ciopârțit de iataganele Grecilor: Orfano, Cavaleropulo și Garnovschi, în noaptea de 26 spre 27 Maiu, la ceasurile când numai tâlharii fac isprăvi.

Așa a pierit Domnul Tudor din Vladimiri.

Dacă am voi să cuprindem în puține cuvinte tot sbuciumul vieții sale, abia am află altele mai potrivite decât acestea ale marelui nostru istoric Nicolae Iorga: »Nu se poate zice că Tudor a căzut orbește în prăpastie. El a înțeles și slăbiciunea

sa față de Turci, și încurcătura în care trebuia să se sbată față de eteriști, și puținul temeiu ce trebuia pus pe boieri. A făcut tot ce se putea face de un om necunoscut, fără mijloace, fără adevărați sfătuitori și fără sprijinitori trainici. S'a căsnit din răspuseri să-și strângă legăturile. Și, deși era un îndrășnet, el n'a fost un nerăbdător, un pripit, ci până la capăt a judecat toate cu multă cumițenie rece, cu multă înțelepciune de om mare, deprins și cu binele și cu răul în viață. A chibzuit, a socotit, a potrivit, — nu fără izbândă de multe ori. A dovedit, că știe să cântărească oamenii și lucrurile, că prevede primejdia și se poate feri, că nu calcă decât unde e sigur. că va întâlni pământ statornic. Fără a se lăuda și a minți, ca dușmanii săi, el s'a păstrat multă vreme teafăr, nevătămat, sigur pe el și oastea sa, deopotrivă. Dar o putere mai mare decât voința lui îl târă spre peire».

Sfârșit.

Aceiaș putere mare, care conduce totul în lume, și căruia îi zicem Dumnezeu, a dat răsplata cuvenită și dușmanilor săi. Peste câteva săptămâni (7 Iunie) Grecii lui Ipsilanti, în frunte cu batalionul sacru, fură zdrobiți cu desăvârșire de Turci la Drăgășani pe Olt. Cei scăpați de acolo fugiră ca iepurii, încât Ipsilanti nu găseà cuvinte destul de aspre pentru înfierarea lor. El ziceà în cea din urmă cuvântare a sa către armata grecească: »Ostașilor! Dar ce zic? Blestem și batjocură ar fi să vă chem astfel! Nu! Nici odată nu voiu mânji acest frumos și vitejesc nume, dându-vi-l vouă, cari sunteți niște cirezi de netrebnici, o gloată de adunături, cărora trebuie să vă zic mai bine dobitoci, fricoși, leneși și tot ce pot găsi ca vorbă mai proastă. Vicleniile și vânzările voastre mă silesc să vă părăsesc. Toată legătura, care a fost între voi și mine, acum s'a deslegat; mi-e chiar rușine, că am fost căpetenia voastră și că am primit jurământul vostru înaintea lui Dumnezeu și înaintea patriei noastre. M'ați

vândut tocmai atunci, când doream să înving sau să mor cu voi dimpreună. Treceți la Turci, mișeilor, toți sunteți de țeapa lor; lingeți-le mâinile, pe care se văd încă petele din sângele sfânt al patriarhului și al episcopilor săi. Porniți de vă cumpărați slugăria, dând ca preț viața voastră, cinstea femeilor și a copiilor voștri.» Și încheià înfierând o mulțime de nume cu pecetea trădării.

Fugind și el în Ardeal, înfundă pușcăria din cetatea Muncaciu a Maramureșului. Ieșit de acolo într'un târziu, pieri ca vai de el.

Tot așa se prăpădi și celalalt vrăjmaș al lui Tudor bimbașa Sava, ucis de Turcii cari l-au amăgit în curtea Bucureștilor (7 August).

S'a împlinit cuvântul Scripturei: »pe cei răi cu rău îi va pierde, și via o va dà altor lucrători, carii vor dà lui rodurile la vremea lor.« (Evanghelistul Mateiu, cap 21, vers 41).

Domnul Tudor n'a pierit ca un rău. El a adus rod la vremea sa. În anul morții sale a încetat domnia fanariotă. Mai mult în țările române n'au stăpânit

Greci din Fanar, ci domni pământeni. La 38 de ani după aceea (1859) cele două țări surori aveau să se unească pentru totdeauna, alegându-și un singur Domn în persoana lui Cuza Vodă, iar la 97 de ani dela moartea lui (1918) toate țările române aveau să alcătuească o singură țară românească, mare și puternică. S'a împlinit ceea ce el a proorocit cu aproape 100 de ani înainte: toți câți au fost »părți ale *unui* neam« s'au unit, precum a dorit și el.

Dar visul lui Tudor încă nu s'a izbândit deplin. El dăinuiește mai departe în sufletele noastre ca un dor neastâmpărat și un stăruiitor îndemn spre mai bine, spre mai multă cinste și dreptate, spre un traiu mai omenesc în toate țările române.

În urmare, dacă e să-l sărbătorim, după cuviință, acum la împlinirea sutei de ani dela moartea lui, îndemnul acesta să-l primim cu toții.

De aceea am închinat și noi aceste nepretențioase rânduri de pomenire luptătorilor pentru cinste și dreptate, cum a fost Domnul Tudor din Vladimiri.

POEZII ȘI CÂNTECE

despre Domnul Tudor.

Oltenii lui Tudor.

de **George Coșbuc.**

Vine-un chiot dinspre munte,
Vine freamăt din păduri —
Tudor, Domnul vine'n frunte,
Cu mulțimea de panduri!
Iar din Jiu, din apă sfântă,
Ese cântec vitejesc,
Și cu glas de surle cântă
Tot poporul românesc.

Las să-i sune surle'n țară,
Să-și adune — Olteni destui,
Țara s'o vedem noi iară
Veselă pe urma lui —
Mândra patrie română
Nu sub braț de oameni slabi,
Ci voinică și stăpână,
Cum a fost sub Basarabi.

Sboară corbi pe sus, băete,
 Cârduri negre se'nvârtesc,
 Și se sbat de-atâta sete
 Și de foame se'isbesc:
 N'au s'aștepte — Oltenii rugă,
 Să le dea de hrană'n văi —
 Oh, ciocoiu, te-ajung în fugă
 Toți răsbunătorii tăi!

Cine vrea părtaș să fie
 Dreptului pe-acest pământ
 După Tudorin să vie!
 Că-i trimis de Domnul Sfânt,
 Să ne scape-acum odată
 De ciocoi, căci Dumnezeu
 Insuș s'a pornit să-i bată,
 Cum ne bat și ei mereu.

Ridicați, Români, Dreptății
 Steag cu Sfântul George-acum!
 Sfintei Legi și Libertății
 Faceți-i odată drum!
 Cine nu-i cu voi, să știe
 Că isbit va fi de voi,
 De cei strașnici în mânie
 Și din leagăn de eroi.

Domnul Tudor să trăiască!
 Sus cu toții, pui de lei,
 Pentru Țara Românească,
 Pentru drepturile ei!
 A 'mbrăcat cămașa morții
 Domnul Tudor, ca Hristos,
 Dar schimbă-va pasul sorții,
 Va trânti tiranii jos!

Lui Tudor Vladimirescu

de St. O. Iosif.

Erou al unor vremi de slavă,
 Ce mici suntem, ce mare ești tu!
 Cu-a tale fapte vitejești,
 Din suflete ne risipești,
 A scepticismului otravă.

A tresăltat mâhnita țară,
 De dorul drepturilor sfinte.
 Ai zis pandurilor: »Nainte!«
 Și Oltul și-a adus aminte
 De bărbăția seculară.

Ca trăsnet ai căzut, viteze,
 Și-au tremurat fanarioții.
 Erau sublimi, atunci, iloții,
 Sburând voioși, sburând cu toții
 La moarte, dârji, să te urmeze.

Despică vulturul văzduhul,
 Și tot mai sus ar vrea să sboare.
 De-acolo sus de lângă soare
 Un glonte ajunge să-l doboare...
 Se sbate'n țărână jos, și moare.

Și tu te-ai înălțat martire,
 O Tudor! tot atât de sus
 Și tot ca el ai fost răpus...
 Dar durerosul tău apus
 A fost semnal de mântuire.

Domnul Tudor

Cântec național de **I. Niculescu**

Muzica de **G. Brătianu**

Cine trece Oltul mare?
 Ce viteaz răsbunător
 Umple astăzi de teroare,
 Sbirii bietului popor?
 Este Tudor, e oșteanul
 Ce'nspăimântă pe păgân:
 E Voinicul, e Olteanul.
 Este Tudor Domn Român
 Să-l urmăim. Români cu toți, }
 Să scăpăm țara de hoji. } bis

Cine trece strâns în fiare
 Ocolit de vânzători,
 Cine pier'e'n închisoare
 La ai țarei apăsători,
 Este Tudor, e oșteanul etc.
 Săi Române, săi nu sta, } bis
 Săi pe Tudor a scăpa }

*

Cine zace în uitare
 În iubitul său pământ,
 Fără cruce, făr'o floare,
 Fără lacrimi pe mormânt?
 Este Tudor, e oșteanul etc.
 Plângi, popor nenorocit, } bis
 Plângi, căci Tudor a pierit }

Acest cântec pe note muzicale se găsește în Biblioteca
 «Lira Română» No. 22 «Cartea Românească» B-dul
 Academiei 3.

Visul lui Tudor Vladimirescu

din Colecția Vasile Alecsandri

— „Tudor, Tudor, Tudorel,
 Dragul mamei voinicel!
 De când mama ți-ai lăsat
 Și Olteni ți-ai adunat
 Pe ciocoi să-i prinzi în ghiară
 Și s'alunghi Grecii din țară,

Mult la față te-ai schimbat
Și mi te-ai întunecat!
Spune, maică, ce te doare,
Că m'oiu face vrăjitoare,
De alean să te descânt,
Să calci vesel pe pământ.
— Alei maică! alei dragă!
Curând visul mi-l desleagă,
Că știi, maică? am visat
Buzduganu-mi fărâmat!
Sabia-mi cea bună, nouă
Am visat-o ruptă'n două!
Pușca mea cea ghintuită,
Am visat-o ruginită!
Maică! pistoalele mele
Le-am visat făr'de oțele.
Apoi încă-am mai văzut
Șarpe galbin prefăcut,
Ce purtă coarne de țap.
Și creastă roșie 'n cap.
El aveà ochiu vânzător,
Aveà graiu lingușitor
Și mă tot rugà mereu
Să mă duc la cuibul său.
— Ba, ferească Dumnezeu
Să nu te duci, fătul meu,
C'acel șarpe veninos

E vr'un dușman ticălos,
 Vre un hoț volintiraș
 Și la inimă vrășmaș.
 — Maică, măicuțița mea,
 Cum să scap de cursa rea?
 Căci un glas prevestitor
 Imi tot spune c'am să mor.
 — D'ai să mori, drăguțul meu,
 Facă ce-a vrea Dumnezeu!
 Dar să știi tu de la mine
 Că un Român voinic ca tine
 Pân'ce cade, pân'ce moare,
 Calcă șerpilor în picioare,
 Căci de-un șearpe 'nveninat
 I se iartă un păcat!

Cunoscut este, că visul prevestitor al viteazului Tudor Vladimirescu s'a împlinit! Fiind mișelește tras în lagărul lui Ipsilanti, șeful voluntarilor greci, Tudor a fost și mai mișelește ucis de dâșii. Nu mai este dar îndoială că cântecul poporal arată pe Ipsilanti însuși prin șearpele cu ochiul vânzător, cu graiul lingușitor și cu creastă roșie în cap.

Mehedințeanul.

(Doină).

Colecția **Vasile Alecsandri.**

Frunză verde măghiran,
 Voinicel mehedințean,
 Sunt născut pe frunzi de fag
 Ca să fiu la lume drag
 Și-s scădat de mic în Olt,
 Să mă fac viteaz de tot,
 Ca să am zile cu noroc.
 După ce am mai crescut,
 Din ochi maica m'a pierdut,
 C'am fugit dela părinți,
 Tot în munți la Mehedinți,
 Apoi m'am lăsat în vale
 Cu trei rânduri de pistoale
 Ș'am ajuns un voinicel
 Cu inima de oțel.
 Aoleo! ce foc de dor!
 Veni-va badea Tudor
 Să mai strângă din păduri
 Cete mândre de panduri
 Ca s'alunge dela noi
 Și pe greci și pe ciocoi.
 Frunză verde păducel,
 Cine-o merge după el?

Un șoiman Mehedințel,
 Care știe să chitească,
 Rândunica s'o lovească,
 Și mai știe de călare
 Să se lupte în fuga mare,
 Și mai știe să înnoate,
 Vâslind Dunărea din coate.
 Aoleo! mă arde focul,
 Ca să-mi cerc și eu norocul;
 Aoleo! de rău de bine
 Țipă sufletul în mine!

NB. — In Muntenia mică, peste Olt, mulți cred că Tudor Vladimirescu, Șeful pandurimei dela 1821 n'a murit și îl așteaptă să se întoarcă în munți ca să mai organizeze o nouă goană de greci și de ciocoi vânduți la străini.

Cântecul pandurilor dela 1821.

Colecția Gh. Dem. Teodorescu.

(Citat de Ioan Eliade Rădulescu în *Echilibrul între antitese*).

Toate plugurile umblă,
 Numai plugulețul meu
 L'a nțelenit Dumnezeu.
 Dar o dà și Dumnezeu
 De-o umblă și plugul meu:
 Să trag brazda dracului
 La ușa spurcatului,
 O brăzduță d'ale sfinte,
 Să ție ciocoiul minte;
 Să-ți arunc un semănat,
 Cu sângele meu udat,

Ploaie, mare, d'apă vie,
 Ce sămânța ți-o învie.
 Să mi-ți dau un semănat,
 Cum de mult nu s'a mai dat,
 Semănat de potecași,
 Să răsară Românași;
 Semincioară d'aia, nene,
 Tot cu ochi și cu sprincene,
 Sămânță de plumb, de fier,
 Ce mi-ți crește pân' la cer.

Mi-am vândut și cămășoara,
 Și-mi cumpărai săbioara!

Plugulețul meu nebun,
 Cum te prefăcuși în tun!
 Vezi, așa mai poți ară,
 Și mă scap de angară!

Nu mai plânge Măriuță,
 Vezi d'Ion și de căsuță,
 Și de biete copile,
 C'am ajuns în rele zile.
 Să nu plângeți moartea mea,
 Că-i pe țară piață rea.
 Uite, mergem să arăm,
 Țelina să despicăm,
 Că avem să semănăm.
 Voi aveți să mă urmați
 Și'nsutit să secerăți.
 Nu plângeți, nu vă 'ntristați:
 Domnul Tudor e cu noi,
 Dumnezeu fie cu voi!

Cântec haiducesc.

Sub poală de codru verde
 Mititel foc mi se vede,
 Mititel și potolit
 Tot de voinici ocolit.
 Nu știu, zece-ori cincisprezece,
 Că mi se frige-un berbece,
 Un berbece, berbecel,
 Sugător și mititel.

Sub umbră de păducel
 Voinicii mânâncă miel
 Și beau vin din burdușe
 Cântând și grăind astfel:
 — Codrule, Codre 'nfrunzit
 Codre frumos înverzit,
 Ține-mă 'n tine ferit
 Cu frunză acoperit.
 Codrule-i aveà păcat,
 De m'ai dà acum legat,
 Că nimic nu ți-am stricat
 Nu mă știu de vinovat;
 Că'n tine de când întrai,
 Numai o cracă tăiai,
 Armele de-mi atârnai,
 Și la umbră-ți m'așezai.
 Le-aș fi pus, poate, și jos,
 Dar pământu-i umedos
 Și fierul e ruginos,
 Iși perde lustrul frumos.

Bucura Dumbravă, Pandurul. București 1912 pag. 168/169.

De acelaș autor:

1. *Emil Viciu. Pedagogul și opera sa.* Retipărire din revista »Transilvania«. Sibiu 1913 (epuizat).
2. *De vorbă cu fetițele* în »Anuarul școalei civile de fete din Beiuș pe anul școlar 1913—1914«.
3. *Dovezi nouă pentru adevăruri vechi* în Biblioteca Semănătorul, Arad Nr. 17.
4. *Povești cu tâlc* în »Cărțile Poporului« Nr. 14 Arad.
5. *Povești fără tâlc* în »Cărțile Poporului« Nr. 18 Arad.
6. *Calendarul nostru pe 1918*, Arad.
7. *Calendarul nostru pe 1919*, Arad, amândouă aceste calendare întocmite împreună cu d-l Tr. A. Pinteru.
8. *Satul meu, un sat din Ardeal.* Nr. 92 din Biblioteca populară a Asociațiunei.
9. *Din problemele Asociațiunei.* Retipărire din revista »Transilvania«, 1920

Sub tipar:

»Prin România« (Descrierea întregului pământ locuit de Români).

Abonați publicațiile Asociațiunei

„TRANSILVANIA”

Cea mai veche revistă românească din
Ardeal

Apare lunar sub îngrijirea d-lor

Andrieu Bârseanu și Ioan Georgescu

cu sprijinul celor mai de seamă scriitori români de pretutindeni. Publică: poezii, romane, schițe, teatru, istorie, știință pe înțelesul tuturor, :: studii, dări de seamă, notițe, cronicii ș. a. ::

Costul abonamentului anual:

BCU Cluj / Central University Library Cluj
pentru membrii „Asociațiunei” . . . . . 50 Lei
pentru nemembrii . . . . . 70 Lei

Cea mai răspândită publicațiune poporală

**„BIBLIOTECA POPORALĂ
:: :: A ASOCIAȚIUNEI” :: ::**

apare lunar și e îngrijită de secretarul literar al Asociațiunei, cu sprijinul celor mai buni scriitori
pentru popor.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunei” . . . . . 25 Lei
pentru nemembrii . . . . . 35 Lei